

Vážená pani poslankyňa NR SR
Vážený pán poslanec NR SR

Váš list číslo:

Číslo jednacie:

Dátum:

L032/02/2010

15.2.2010

Vec: Pripomienky k novele zákona č. 448/2008

Hlavné problémy zákona, ktoré navrhujeme riešiť tak, aby boli komplexne zrovnoprávnení klienti verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb

Vážený pán poslanec vážená pani poslankyňa,

vážime si Vašu prácu v záujme občana a preto sa na Vás s dôverou obraciame ako na poslanca NR SR, s prosbou o podporu zmeny niektorých ustanovení zákona číslo 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, respektíve o podporu zmeny v návrhu novely tohto zákona, ktorá je v súčasnosti v schvaľovacom procese.

V prvom rade chceme zdôrazniť, že zákon je v mnohých ohľadoch prínosom pre Slovenskú republiku. Viac ako predchádzajúca legislatíva zosúladuje poskytovanie služieb s legislatívou Európskej únie a umožňuje vznik nových sociálnych služieb, ktoré potrebujú klienti najmä zo znevýhodnených skupín obyvateľstva. Aplikácia tohto zákona však v praxi priniesla aj veľké problémy. Sme radi, že samotná ministerka a rezort práce sociálnych vecí a rodiny si to uvedomujú, chcú to riešiť a na stôl dali novelu zákona. **Ako odborníci z praxe neverejného sektora si však dovoľujeme upozorniť, že návrh novely nerieši problémy zákona dostatočne a negarantuje komplexné zrovnoprávnenie klientov verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.** Ak sa zákon nezmení, alebo sa schváli len čiastková novela, budeme nútení svoje služby klientom obmedziť, alebo im ich dokonca prestať poskytovať úplne. Je to stále reálna hrozba, ktorá nie je v súlade so záujmami klienta a spoločnosti:

- Dôkazom je počet neuspokojených žiadateľov o sociálne služby v alarmujúcich zoznamoch žiadateľov, ktoré vedú samosprávy.
- Demografický vývoj v štruktúre obyvateľstva ukazuje na zvyšovanie počtu žiadateľov o sociálne služby.
- Európska únia, ktorej sme členom, preferuje malé zariadenia rodinného typu, ktoré nadväzujú na čo najdlhšie zotrvanie klienta v jeho prirodzenom prostredí. Neverejní poskytovatelia poskytujú služby v zariadeniach do 40 klientov. Sú to

väčšinou malé zariadenia a vo väčšine prípadov zodpovedajú európskym štandardom poskytovania sociálnych služieb.

V súčasnom období je situácia našich klientov ohrozená. Zariadenia v ktorých im poskytujeme sociálne služby sú na kraji finančného krachu. Každý nám hovorí, že treba vydržať do konca prechodného obdobia, alebo aspoň rok dva, kým sa situácia bude riešiť, no naša existencia je už teraz neudržateľná.

Ako príklad za našu asociáciu uvádzame situáciu zo zariadenia sociálnych služieb Lepší svet, n.o., ktorú komentuje riaditeľ PaedDr. Dušan Mikulec:

„Každí z Vás ktorý sa stretol zo zariadením Lepší svet n.o., ktoré pracuje s ľuďmi s mentálnym postihnutím, mi zaiste dá za pravdu, že sme zariadením, ktoré sa svojou činnosťou snaží pomôcť ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám, do maximálnej možnej miery, naša činnosť je stabilná a mnohí naši zamestnanci sú altruistami, ktorým viac záleží na našich klientoch, ako na ich inom sociálnom okolí. Vznikali sme s potreby komunity v stave, keď nebolo kam zaradiť po absolvovaní Praktickej školy v Bratislave jej prvých absolventov, nevznikali sme teda na základe žiadneho podnikateľského plánu a ani predpokladu zisku, ale na základe občianskej aktivity pri riešení neriešených problémov. Áno mnohokrát sa nám nedarilo a veľa vecí sme museli riešiť neštandardne, ale udržali sme a udržali dovolím si tvrdiť veľmi kvalitné sociálne služby pre relatívne veľký počet klientov so stredným a ťažkým stupňom mentálneho postihnutia. V tomto období kedy sa predovšetkým nás ako neziskového sektora dotýka kríza a pri súčasne platnej a plánovanej novelizácii zákona doplnenej legislatívy, bude naša existencia ešte ťažšia, čo verím, že nie je Vaším záujmom a Vašou snahou je skôr pomôcť nám k tomu, aby sa nám pri našej neľahkej a potrebnej činnosti darilo.“

Napriek prínosom tohto zákona o sociálnych službách sme nútení konštatovať, že niektoré jeho ustanovenia porušujú ústavné právo občana na slobodný výber a porušujú rovnosť šancí subjektov poskytujúcich sociálne služby.

Najdiskutovanejším problémom bol § 8 z hľadiska slobodnej voľby prijímateľa sociálnej služby. Sme veľmi radi, že predkladaná novela zákona tento najväčší nedostatok rieši, **ale navrhujeme, aby dôsledne rešpektovala výber klienta pred prednostným umiestňovaním v samosprávnom zariadení.**

Ak toto ustanovenie hodnotíme z hľadiska súvisiacich právnych noriem, dávame na zváženie, či citované ustanovenie neporušuje už prijaté občianske práva a to tým, že v zmluvách o poskytovaní sociálnych služieb sa deklaruje, že zmluvné strany uzatvárajú zmluvu slobodne – bez nátlaku. **Ako je naplnené toto občianske právo, ak občan má obmedzené právo výberu poskytovateľa sociálnej služby? Ak túto službu súrne potrebuje, je nútený uzatvoriť zmluvu v tiesni? Nie je potom klauzula o dobrovoľnosti skôr formálna? Lebo aj ustanovenie § 74, ods. 10 zákona o sociálnych službách, ktoré hovorí, že ak občan odmietne uzatvoriť zmluvu o poskytovaní sociálnej služby s poskytovateľom, ktorého mu obec alebo VÚC vybrali, ich povinnosť zabezpečiť mu sociálnu službu sa považuje za splnenú. Zabezpečiť si sociálnu službu za vlastné**

finančné prostriedky je pre klienta a jeho rodinu, najmä na východe Slovenska, prakticky nemožné.

Zákon o sociálnych službách v § 5 zakotvuje zásadu rovnakého zaobchádzania pri poskytovaní sociálnych služieb klientom. No viaceré ustanovenie tohto zákona rozdielne upravujú práva i povinnosti verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb voči klientom.

Samotný **§8** a na neho nadväzujúce paragrafy **znevýhodňujú klientov neverejných** poskytovateľov sociálnych služieb a **zvýhodňujú klientov** zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti **obcí a vyšších územných celkov**, ktoré rozhodujú

- o odkázanosti občana na sociálnu službu,
- o stupni odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby a tým aj o výške finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy,
- o výbere poskytovateľa sociálnej služby,
- o počte prijímateľov sociálnych služieb s príspevkom z verejných zdrojov.

Kompetencia samosprávy objednávať služby u neverejných poskytovateľov sa v praxi nedá spravodlivo naplniť, lebo obce nemajú dostatok finančných prostriedkov na krytie vlastných nákladov a súčasne na krytie nákladov súvisiacich s objednaním služieb u neverejných poskytovateľov. Klienti neverejných poskytovateľov sú odkázaní na výšku príspevkov podľa možnosti príslušnej obce alebo VÚC. Neverejný poskytovateľ tak môže poskytovať služby klientom len v obmedzenom rozsahu, čo má vplyv na jeho hospodárenie i výšku nákladov na jedného prijímateľa sociálnej služby. Dokonca sa stalo, že u viacerých neverejných poskytovateľov samospráva nezazmluvnila ani tých klientov, na ktorých poskytovala dotáciu v zmysle zákona č. 195/1998 Z. z v predošlom období. VÚC odmietli zazmluvňovať tie kompetencie, ktoré zákon č. 448/2008 zveril obciam, napríklad klientov zariadení pre seniorov. Obce však majú povinnosť poskytnúť občanom potrebné služby až po roku 2013.

Samospráva dostala do svojej pôsobnosti kompetencie, ktoré nemá pokryté zvýšenými príjmami zo štátneho rozpočtu. Preto si starostovia, primátori a predsedovia vyšších územných celkov nemôžu objednať zabezpečovanie sociálnych služieb klientom u neverejných poskytovateľov podľa potrieb svojich občanov. V rozpočte na ňu nemajú dostatok finančných prostriedkov. Aj táto skutočnosť obmedzila dostupnosť sociálnych služieb pre občanov a znevýhodnila klientov neverejných poskytovateľov.

To čo nám spôsobuje **najväčšie problémy je nerovnoprávne financovanie klientov verejných a neverejných poskytovateľov** sociálnych služieb z verejných zdrojov a ich práva a povinnosti.

1. **Výpočet príspevkov samosprávy pre klientov neverejných poskytovateľov nie je v zákone dobre nastavený.** Podľa § 71. ods. 6 novelizovaného znenia zákona o sociálnych službách ak obec alebo VÚC zabezpečí poskytovanie sociálnych služieb klientom u iného verejného poskytovateľa, bude mu uhrádzať ekonomicky oprávnené náklady spojené s poskytovaním tejto

sociálnej služby znížené o výšku úhrady za sociálnu službu platenú prijímateľom sociálnej služby - klientom. Neverejnému poskytovateľovi bude poskytovať príspevok podľa §§ 76 a 77 a bude pozostávať z finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku, pričom **pri jeho stanovení sa bude prihliadať na štandardné výdavky a príjmy obce alebo VÚC a priemerný finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby.** Odhliadnuc od rozdielneho stanovovania financovania verejných a neverejných sociálnych služieb, **neverejní poskytovatelia malokapacitných zariadení budú v nevýhode, pretože obce a VÚC majú prevažne veľkokapacitné zariadenia, prevádzka ktorých je z objektívnych dôvodov lacnejšia,** pritom podľa európskych štandardov majú prednosť malokapacitné zariadenia, čo je zohľadnené aj v 61, ods. 7 o sociálnych službách.

2. Celý § 77 je postavený na porovnávaní tzv. **štandardných výdavkov a príjmov verejných poskytovateľov**, ktoré sa následne aplikujú na náklady a výnosy **neverejných poskytovateľov. Sú to neporovnateľné veličiny** – náklad je to, čo zaúčtujem ak splňa určité parametre z hľadiska zákona o účtovníctve, výdavok je to čo zaplatím. Priemerné ukazovatele pre určenie finančného príspevku na prevádzku **vychádzajú z kapacity zariadení VÚC a obcí** (čím má verejný poskytovateľ nižšiu obsadenosť zariadenia tým nižšie priemerné ukazovatele vykáže). Ak sa z takých údajov vypočítava príspevok na prevádzku pre neverejných poskytovateľov, je to diskriminačné ustanovenie. **Rozpočtový rok verejných poskytovateľov sa nekryje s účtovným obdobím neverejných poskytovateľov.** Napr. **neverejní poskytovatelia majú podľa zákona o účtovníctve povinnosť do termínu podania daňového priznania zaúčtovať náklady do toho účtovného obdobia,** ktorého sa týkajú. Ak príde v januári, februári alebo marci faktúra za december predchádzajúceho roku musí ju zaúčtovať do účtovného obdobia predchádzajúceho roku. U verejných poskytovateľov sociálnych služieb sa výdavok účtuje ako výdavok obdobia, v ktorom bol zaplatený. T.j. ak zaplatí faktúru z predchádzajúceho roku vo februári, je to už výdavok bežného, nie predchádzajúceho obdobia. Vyúčtovania musia neverejní poskytovatelia podávať najneskôr do 20.1. príslušného roku, mnohokrát aj skôr. **Ak nám zákon o účtovníctve stanovuje termín na podanie ročnej účtovnej závierky k dátumu 31.3. nasledujúceho roku, prečo nám § 77 ods. (7) určuje obdobie ako rozpočtový rok.** Sú to z hľadiska účtovania dve neporovnateľné obdobia. V § 77 ods. (8),(9) a (10) sa zavádza nový pojem „predpokladané príjmy“, z ktorého následne vyplýva, že musí prísť vyúčtovanie tých skutočných. Neverejní poskytovatelia neúčtujú príjmy, ale výnosy a tzv. „príjmy“ sú pre nich úhradou pohľadávky. V kontexte s rozdielnym účtovným obdobím a termínmi vyúčtovaní to bude veľký hlavolam pre všetkých zainteresovaných. **Ak máme kombinované zariadenia sociálnych služieb (napr. DSS, ZPS a ZOS) v jednej budove s jedným vedením, ako určíme napríklad kedy svieti žiarovka pred riaditeľňou pre ktorý druh služby, kedy varí kuchárka pre DSS, kedy pre ZPS a kedy pre ZOS?** Všetky tieto sledovania budú značne administratívne náročné -

sledovania tržieb na štandardné, tzv. nadštandardné, vrátky z titulu povinného zostatku príjmu podľa § 73. **Ak zostane v platnosti takéto znenie § 77, bude to znamenať obrovské množstvo súdnych sporov a vážne to ohrozí poskytovanie sociálnych služieb už koncom tohto roku. Naopak, ak poskytuje sociálnu službu verejný poskytovateľ pre iného verejného poskytovateľa, uhradza mu podľa § 71 ods. (6) všetky „ ekonomicky oprávnené náklady spojené s poskytovaním tejto sociálnej služby“.** Systém poskytovania príspevkov je maximálne komplikovaný, neprehľadný.

3. **Zostatok príjmu po zaplatení úhrady za sociálnu službu.** Podľa pôvodného znenia ustanovení § 73 zákona o sociálnych službách niektorým prijímateľom sociálnych služieb je garantovaný zostatok príjmu po zaplatení úhrady za sociálnu službu. Novela zákona síce umožňuje prijímateľovi sociálnej služby upustiť od výplaty garantovaného zostatku, avšak je to výlučne na báze dobrovoľnosti, navyše príjmy starších dôchodcov sú také, že ani **pri teoretickom zrieknutí sa celého zostatku príjmu, čo v praxi nie je možné, nebudú schopní zaplatiť stanovenú úhradu a nezaplatená úhrada za bude viesť ako pohľadávka, ktorá v dedičskom konaní bude pre nemajetnosť nevyožiteľná.** Aj tu sa neverejní poskytovatelia dostávajú do nerovnakého postavenia, pretože kým u **verejných poskytovateľov nezaplatená úhrada ide na ťarchu štátneho rozpočtu – verejných zdrojov, neverejní poskytovatelia vykazujú o to väčšie straty v hospodárení.**
4. **Ekonomicky oprávnené náklady (EON) verejných a neverejných poskytovateľov sú rozdielne a preto nemôžu slúžiť EON verejných zariadení pre základ na stanovenie EON nákladov neverejných zariadení.** Ekonomicky oprávnené náklady sú taxatívne stanovené v § 72, ods. 5 rovnako pre verejných i neverejných poskytovateľov, pritom ich skutočné náklady sú rozdielne, pretože verejní poskytovatelia ich buď neuhrádzajú alebo sú hradené z iných kapitol rozpočtu. Napr. neplatenie miestnych daní a poplatkov, náklady na vzdelávanie, právna služba, správna réžia (verejní poskytovatelia, aj keď riadia a spravujú viacero sociálnych služieb ju nemajú) a i. **Za oprávnený výdavok sa nepovažuje ani výdavok na riešenie havarijných situácií, pritom ich neriešenie môže ohroziť nielen prevádzkovanie služby, ale aj zdravie a život prijímateľov sociálnych služieb, takých istých občanov SR, ako sú klienti verejných poskytovateľov. Túto problematiku nerieši ani navrhované novelizované znenie zákona.**
5. **Neúmerné zvýšenie povinností neverejných poskytovateľov vo výkazníctve.** Jednou z nich je povinnosť neverejného poskytovateľa mesačne predkladať evidenciu prijímateľov sociálnej služby obci a VÚC v miestne ktorých má občan trvalé bydlisko, tak ako to ukladá ods. 6 §-u 95 zákona o sociálnych službách. Okrem toho mesačne predkladanie údajov o zdravotnom stave a majetkových pomeroch sú nielen nepresné (vyžadovali by si mesačne predkladanie príslušných dokladov), ale sú podľa nášho názoru porušovaním ochrany osobných údajov občanov. Navyše obce a VÚC vyžadujú predkladať rozdielne údaje. V navrhovanej novele sa neverejným subjektom ukladá ďalšia povinnosť, predkladať ďalšie údaje štvrťročne. Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb tieto povinnosti nemajú. Ustanovenia zvyšujú mzdové

a materiálové náklady bez skutočného využitia, lebo samospráva nemá možnosť (z hľadiska kapacít) ani oprávnenosť (z hľadiska zákona o ochrane osobných údajov) vyhodnocovať tieto údaje.

Súčasná právna úprava vyžaduje vydanie posudku o odkázanosti na sociálnu službu, ktoré vydávajú príslušné obce alebo VÚC. Prax ukázala, že správne konanie o vydaní rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu sú dlhé. Lehoty nie je možné dodržať, samospráva prerušuje konanie na dožiadanie nových podkladov za vyhotovenie ktorých musí klient platiť. Ide najmä o lekárske správy. Lekári tieto výkony nemajú v liečebnom poriadku, preto oprávnené žiadajú úhradu. Paradoxné je, že rozhodnutia vydáva ten, kto je súčasne poskytovateľom príspevku. Vytvára sa tak možnosť na vydávanie rozhodnutí, ktoré budú prispôsobované výške rozpočtu samosprávy. Čo je neprehliadnuteľný konflikt záujmov.

Neverejný poskytovateľ, ktorý netvorí zisk, nebude schopný hospodáriť so stratou a bude nútený poskytovanie sociálnych služieb ukončiť. Štát nebude mať dostatok kapacít a financií, aby prevzal ich záväzky voči prijímateľom sociálnych služieb i zamestnancom poskytujúcim sociálne služby. Okrem toho pre verejné financie je výhodnejšie, ak časť služieb budú poskytovať neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, pretože:

- VÚC, obce a mestá reálne nemajú dostatok investičných zdrojov na budovanie nových zariadení, ktorých je nedostatok
- zriaďovanie týchto služieb je financované výlučne zo súkromných zdrojov alebo s minimálnym príspevkom z prostriedkov štátneho rozpočtu,
- existencia výberu služieb u verejných a neverejných poskytovateľov prináša ich skvalitňovanie,
- neverejní poskytovatelia, ktorí netvorí zisk, majú v porovnateľných službách a v porovnateľných zariadeniach (druh služby, kapacita) spravidla nižšie náklady, teda aj príspevok z verejných zdrojov môže byť nižší,
- vytváraním pracovných miest sa neverejní poskytovatelia sociálnych služieb podieľajú na znižovaní percenta nezamestnanosti.

Konštatujeme, že jednoročná účinnosť zákona o sociálnych službách priniesla veľa problémov občanom, samospráve a neúnosnú, priam neudržateľnú situáciu u neverejných poskytovateľov. Zavádzanie účinnosti zákona malo byť postupné, v krokoch, ktoré by samospráva rozpočtovo vedela pokryť od prvého dňa účinnosti zákona. Tak isto malo byť obyvateľstvo informované o jeho povinnosti, že ak potrebuje službu, musí požiadať svoju obec, alebo VÚC o Rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu. Mala byť uskutočnená legislatívna previazanosť medzi zákonom o poskytovaní zdravotnej starostlivosti a zákonom o sociálnych službách, aby boli poskytované podklady o zdravotnom stave žiadateľov tak, aby neodporovali zákonom o ochrane osobných údajov a vedení zdravotnej dokumentácie.

Veríme pán poslanec, že pochopíte naše obavy o ďalší osud klientov neverejných sociálnych služieb. Hromadný zánik neverejných poskytovateľov by spôsobil nenapraviteľné škody v životoch našich klientov, ich rodín, v celej sociálnej sfére a navyše by poškodil obraz Slovenska v zahraničí. Ak Národná rada Slovenskej republiky v minulosti rozhodla o tom, že popri verejných budú aj neverejní poskytovatelia, musí im pripraviť aj rovnaké, nediskriminujúce podmienky na výkon ich činnosti.

Poskytujeme služby tým, ktorí sú odkázaní na pomoc spoločnosti. Ťažko chorý, alebo zomierajúci človek nie je bohatý, alebo chudobný, je len odkázaný. Odkázaný na našu pomoc. Na pomoc nás, ktorí mu službu poskytujeme a na pomoc Vás, ktorí na to vytvoríte nielen právne, ale aj rovnoprávne prostredie.

Ďakujeme Vám za Váš čas a porozumenie.

S úctou

PaedDr. Dušan Mikulec
koordinátor za BSK
APSS SR

Ing. Milada Dobrotková, MPH
predsedníčka
APSS SR

Prílohy.

1. Pozmeňovací návrh k vládnemu návrhu zákona na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 317/2009 Z. z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
2. Doplnujúci návrh k vládnemu návrhu zákona na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 317/2009 Z. z. ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
3. Paradoxy s ktorými sa stretávame pri výkone svojej práce pri naplňaní zákona č. 448/2008 Z. z.

Pozmeňovací návrh

k vládnemu návrhu zákona na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 317/2009 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

V súlade s ustanoveniami zákona č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov predkladám nasledujúce pozmeňujúce návrhy a doplnenia k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 317/2009 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony:

1. K bodu 3

3. V § 8 odsek 2 znie:

„(2) Obec v rozsahu svojej pôsobnosti fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na sociálnu službu, na základe jej výberu

- a) poskytne sociálnu službu sama
- b) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby prostredníctvom právnickej osoby, ktorú zriadila alebo založila na tento účel alebo u iného verejného poskytovateľa sociálnych služieb
- c) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb.

Za odsek 2 sa vkladá nový odsek 3, ktorý znie:

„(3) Obec je povinná požiadať o poskytnutie sociálnej služby fyzickej osobe toho poskytovateľa sociálnych služieb, o ktorého fyzická osoba požiadala. V prípade, že fyzická osoba požiadala o poskytnutie sociálnej služby poskytovateľom sociálnych služieb, s ktorým obec nemá uzatvorenú zmluvu o zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb v zmysle odseku 10, je obec povinná požiadať poskytovateľa sociálnych služieb o uzatvorenie zmluvy o zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb.

Doterajší odsek 3 sa označuje ak odsek 4 a znie:

- (4) Vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na sociálnu službu, na základe jej výberu
- a) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby prostredníctvom právnickej osoby, ktorú zriadil alebo založil na tento účel alebo u iného verejného poskytovateľa sociálnych služieb
 - b) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby u neverejného poskytovateľa sociálnych služieb.“

Za odsek 4 sa vkladá nový odsek 5, ktorý znie:

Vyšší územný celok je povinný požiadať o poskytnutie sociálnej služby fyzickej osobe toho poskytovateľa sociálnych služieb, o ktorého fyzická osoba požiadala. V prípade, že fyzická osoba požiada o poskytnutie sociálnej služby poskytovateľom sociálnych služieb, s ktorým vyšší územný celok nemá uzatvorenú zmluvu o zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb v zmysle odseku 10, je vyšší územný celok povinný požiadať poskytovateľa sociálnych služieb o uzatvorenie zmluvy o zabezpečovaní poskytovania sociálnych služieb.

V tejto súvislosti je potrebné prečíslovať ostatné odseky § 8.

Zdôvodnenie:

Vládny návrh novely zákona popiera právo občana na slobodnú voľbu poskytovateľa sociálnej služby. Diskriminácia iných poskytovateľov sociálnych služieb, ako sú obec alebo VÚC spočíva v tom, že občan si ich môže vybrať iba v tom prípade, ak mu službu nevedia poskytnúť/zabezpečiť obec alebo VÚC samotné.

Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb majú tak ničím neodôvodnený obmedzený prístup k verejným finančným prostriedkom určeným pre financovanie sociálnych služieb. Takáto právna úprava je likvidačná vo vzťahu k neverejným poskytovateľom sociálnych služieb a popiera základné ústavnoprávne princípy.

2. K bodu 7

Navrhuje sa ponechať doterajšiu dikciu zákona.

Zdôvodnenie:

Nahradenie slova „svojho“ pojmom „odborného“ je sprísnením prepočtu klientov na jedného odborného zamestnanca oproti terajšiemu stavu, čo zvýši náklady na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach, a to v dôsledku skomplikuje poskytovanie týchto sociálnych služieb.

3. K bodu 17:

Navrhuje sa vypustiť z novely celé znenie bodu 17.

Zdôvodnenie:

Už zo samotného pojmu „lekárska posudková činnosť“ vyplýva požiadavka, aby posudkovú činnosť na účely poskytovania sociálnych služieb vykonával lekár s úplným vysokoškolským vzdelaním a príslušnou atestáciou. Táto požiadavka dostatočnej odbornej starostlivosti je na osobu vykonávajúcu lekársku posudkovú činnosť kladená za účelom zabezpečenia dôkladného a vysoko odborného zhodnotenia skutočného zdravotného stavu budúceho príjemateľa sociálnych služieb. Nepovažujem za vhodné, aby lekárske posudky vypracovával zdravotnícky pracovník – zdravotná sestra.

4. K bodu 18:

Navrhuje sa vypustiť z novely celé znenie bodu 18.

Zdôvodnenie:

Tento bod pozmeňovacieho návrhu zdôvodňujem rovnako ako bod 17, nakoľko s ním obsahovo súvisí.

5. Za § 50 ods. 9 sa vkladá nový odsek 10, ktorý znie: „Ak fyzická osoba má námietky proti spôsobu vykonávania sociálneho posudku alebo záverom sociálneho posudku, môže dať sociálny posudok preskúmať miestne príslušnému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.“

Zdôvodnenie:

Za súčasne platného právneho stavu je posudzovanie sociálnej situácia fyzickej osoby plnené v rukách samosprávy, teda orgánu poskytujúceho neverejným poskytovateľom sociálnych služieb finančné príspevky podľa zákona. Možnosť obrátiť sa so žiadosťou o preskúmanie sociálneho posudku na orgán štátnej správy – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – pozitívne ovplyvní objektívne vykonávanie posúdenia sociálnej odkázanosti fyzickej osoby a zabezpečí možnosť nápravy v prípade jej nevyhnutnosti.

6. V § 72 ods. 5 sa za písmeno k) vkladajú písmená l), m) a n), ktoré znejú:

- l) miestne dane a poplatky
- m) správne poplatky
- n) jednorazová údržba zariadení, v ktorých sa poskytujú sociálne služby
- o) náklady na riešenie havarijných stavov.

Zdôvodnenie:

Za súčasne platného právneho stavu je vymedzenie ekonomicky oprávnených nákladov pomerne úzke a nezohľadňuje ďalšie náklady spojené s poskytovaním

sociálnych služieb. Navrhovaná zmena vychádza zo skúseností poskytovateľov sociálnych služieb a pozostáva z položiek vynakladaných výlučne v súvislosti s poskytovaním sociálnych služieb. Príčinná súvislosť medzi vznikom týchto nákladov a poskytovaním sociálnych služieb odôvodňuje ich zaradenie do ekonomicky oprávnených nákladov.

7. K bodu 44:

V § 72 ods. 8 druhej vete sa slovo predpisu 11) nahrádza slovom predpisu 40a) a za druhú vetu sa vkladá nová tretia veta, ktorá znie: „Na účely určenia úhrady za pobytovú sociálnu službu sa za príjem považuje aj príjem z predaja nehnuteľných vecí podľa osobitného predpisu 40b) získaný v posledných piatich kalendárnych rokoch predchádzajúcich kalendárnemu roku, v ktorom sa príjem zisťuje.“

Zdôvodnenie:

Navrhujem predĺženie doby, za ktorú sa zisťuje príjem klienta, nakoľko takisto príjem zo skoršieho obdobia ako za posledný kalendárny rok má vplyv na majetkové pomery klienta. Predĺženie doby, za ktorú sa zisťuje príjem klienta zabezpečí objektívnejšie zhodnotenie jeho majetkových pomerov.

8. K bodu 44:

Navrhujem vypustiť celé navrhované znenie § 73.

9. K bodu 45:

Navrhujem vypustiť celé znenie bodu 45.

Zdôvodnenie:

Navrhuje sa vypustiť navrhovaný spôsob ochrany majetku príjemateľa sociálnej služby, nakoľko ochrana príjmu klienta je v dostatočnej miere zakotvená v doterajších ustanoveniach § 72 zákona. Čestným vyhlásením budúceho príjemateľa sociálnych služieb podľa nášho názoru nie je dostatočne možné odsledovať skutočnú výšku jeho majetku. Nie je ani zrejmé, prečo je daná práve táto hranica ako rozhodujúca pre možnosť uplatnenia tohto spôsobu ochrany. Túto hranicu považujeme za neprimerane vysokú.

10. K bodu 47:

Navrhujem vypustiť celé znenie bodu 47.

Zdôvodnenie:

Vid' bod 8.

11. K bodu 81:

Navrhujem vypustiť odsek 19.

Zdôvodnenie:

Vid' bod 17.

12. K bodu 109:

§ 95 ods. 6 znie:

„Neverejný poskytovateľ sociálnych služieb je povinný štvrťročne predkladať evidenciu prijímateľov sociálnych služieb v rozsahu podľa § 94 ods. 4 písm. a) až c) obci alebo vyššiemu územnému celku podľa ich pôsobnosti.“

Navrhuje sa vypustiť celé znenie bodu 109.

Zdôvodnenie:

Navrhovaná každomesačná povinnosť predkladať evidenciu prijímateľov sociálnych služieb neprimerane zaťažuje pracovníkov poskytovateľa sociálnych služieb a v konečnom dôsledku vedie k zvyšovaniu nákladov na poskytovanie sociálnych služieb. Ďalšia povinnosť navrhovaná v novom odseku 7 by túto situáciu ešte skomplikovala.

13. K bodu 107:

V § 93 ods. 3 sa slová „poskytovanie sociálnej služby“ nahrádzajú slovami „posúdenie odkázanosti na sociálnu službu“.

Zdôvodnenie:

Vid' bod 17.

14. K bodu 111:

Navrhuje sa vypustiť celé znenie bodu 111.

Zdôvodnenie:

Navrhovaná zmena reaguje na nedávne problémy v oblasti poskytovania „sociálnych“ služieb neregistrovanými subjektmi, avšak tieto problémy rieši iba plošne a vo všeobecnej rovine. Podľa nášho názoru je potrebné dôkladnejšie vymedziť, čo sa rozumie týmito činnosťami a zakotviť možnosť individuálneho riešenia jednotlivých prípadov porušenia povinnosti, ktoré môžu spočívať aj v objektívnych príčinách.

15. K bodu 117:

§ 110b ods. 2 znie: „Fyzická osoba, ktorá dovŕšila vek 57 rokov a vykonávala opatrovanie najmenej 3 roky, nie je povinná splniť podmienky stanovené v § 84 ods. 9 zákona účinného od 1. mája 2010.“

Zdôvodnenie:

Navrhujem, aby bola od povinnosti splnenia podmienok stanovených v § 84 ods. 9 zákona bola oslobodená každá osoba, ktorá ku dňu účinnosti tejto novely dosiahla rok 57 rokov, teda aby sa oslobodenie vzťahlo aj na mladších opatrovateľov.

Pozmeňovací návrh spracovala advokátska kancelária na žiadosť APSS SR

Doplňujúci návrh

k vládnemu návrhu zákona na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 317/2009 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

V súlade s ustanoveniami zákona č. 350/1996 Z. z. o rokovačom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov predkladáme nasledujúce doplnenia k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a v znení zákona č. 317/2009 Z. z. a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

16. Doplnujúci návrh:

§ 48 druhá veta znie: „Posudkovou činnosťou sa zisťuje odkázanosť fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo fyzickej osoby s nepriaznivým zdravotným stavom na finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri poskytovaní sociálnych služieb v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pri poskytovaní opatrovateľskej služby.

V súvislosti s navrhovanou zmenou bude potrebné v jednotlivých ustanoveniach zákona o sociálnych službách nahradiť pojem „odkázanosť na sociálnu službu“ pojmom „odkázanosť na finančné príspevky spojené s poskytovaním sociálnej služby“.

17. Doplnujúci návrh:

V § 8 ods. 6 sa vkladá druhá veta, ktorá znie: „Za rovnakých podmienok je oprávnený bezodkladne poskytnúť fyzickej osobe sociálnu službu aj verejný poskytovateľ sociálnych služieb alebo neverejný poskytovateľ sociálnych služieb.“

Spoločné odôvodnenie k doplnujúcim návrhom zákona:

Predkladaná novela zákona sa nezaobera niektorými špecifickými situáciami vyskytujúcimi sa pri poskytovaní sociálnych služieb.

Súčasná právna úprava poskytovania niektorých druhov sociálnych služieb (sociálne služby v zariadeniach a opatrovateľská služba) je postavená na konaní o posúdení odkázanosti fyzickej osoby na danú sociálnu službu. Základným predpokladom pre poskytovanie vyššie uvedených druhov sociálnych služieb sa teda stalo právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu. Na to, aby klient mohol požiadať

poskytovateľa sociálnych služieb o poskytnutie sociálnej služby, musí disponovať týmto právoplatným rozhodnutím.

Zákon o sociálnych službách však nerieši prípady, kedy z objektívnych príčin nie je možné vyhovieť požiadavke zákona a absolvovať celý proces konania o odkázanosti na sociálnu službu. Touto objektívnou príčinou najčastejšie býva mimoriadne zlý zdravotný stav občana. Poskytovatelia sociálnych služieb sa často stretávajú s občanmi v terminálnych štádiách, prípadne s tými, ktorí prechodne potrebujú zabezpečenie určitých nevyhnutných úkonov v prechodnom období, kým sú umiestnení v zariadení sociálnych služieb alebo v zariadení pre seniorov.

Za súčasnej právnej úpravy by poskytovatelia sociálnych služieb neboli oprávnení poskytnúť napr. opatrovateľskú službu takejto fyzickej osobe, nakoľko nemá právoplatné rozhodnutie o odkázanosti, a to bez ohľadu na to, či táto osoba by bola ochotná uhradiť si za poskytnutú sociálnu službu plnú sumu úhrady a vykryť tak v plnej výške poskytovateľovi náklady, ktoré s poskytnutím tejto sociálnej služby má. V dôsledku toho tak podľa nás dochádza k neprimeranému obmedzeniu jednak poskytovateľa, ktorý má kapacitu a možnosť poskytnúť sociálnu službu, a je zriadený, resp. založený za účelom poskytovania sociálnych služieb, a jednak klienta, ktorý má neodkladnú potrebu sociálnej služby a má rovnako dostatok finančných prostriedkov na jej úhradu.

Toto obmedzenie je podľa nášho názoru v rozpore s účelom zákona o sociálnych službách, ktorým by malo byť predchádzať vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, jej zhoršovaniu, ako aj riešiť zlý fyzický a psychický stav občana.

Vzniknutú medzeru v zákone o sociálnych službách by podľa nášho názoru riešila zmena zákona, ktorá by:

a. **Ukladala povinnosť disponovať právoplatným rozhodnutím o odkázanosti len v prípade, že fyzická osoba nie je schopná/ochotná hradiť plnú sumu úhrady za poskytnutú sociálnu službu, o ktorú sa uchádza;** ak by však fyzická osoba uhradila platbu za sociálnu službu v plnej výške, poskytovateľ by bol oprávnený jej túto sociálnu službu poskytnúť aj bez rozhodnutia o odkázanosti na základe jej skutočných potrieb. Zmena by spočívala v zásade v nahradení odkázanosti na sociálnu službu odkázanosťou na finančné príspevky spojené s poskytovaním sociálnych služieb.

Navrhovaná zmena by sa dotkla viacerých ustanovení zákona a z legislatívno-technického hľadiska by bolo potrebné vykonať v súčasnom znení zákona viaceré úpravy.

b. **Umožňovala aj verejnému a neverejnému poskytovateľovi sociálnych služieb poskytnúť sociálnu službu bezodkladne v stanovených prípadoch.**

Dôvodom navrhovanej zmeny je zabezpečiť potrebnú starostlivosť aj tým občanom, ktorí z objektívnych príčin nemôžu absolvovať celý proces posúdenia odkázanosti. Súčasná právna úprava nedáva odpoveď na otázku ako naplniť účel zákona o sociálnych službách u tých občanov, ktorí nie sú schopní vyhovieť formálnym požiadavkám zákona.

Pozmeňovací návrh spracovala advokátska kancelária na žiadosť APSS SR

Paradoxy s ktorými sa stretávame pri výkone svojej práce pri naplňaní zákona č. 448/2008.

Pripravovaná novela zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách nerieši zásadné problémy platného zákona, ale dokonca v niektorých paragrafoch značne skomplikuje život občanov aj poskytovateľov sociálnych služieb. Aspoň na niektoré z nich poukazujeme:

1. Staráte sa doma o starého človeka odkázaného na Vašu pomoc svojpomocne bez príspevku od štátu, alebo dobrovoľnícky takto vypomáhate susedom alebo známym a nie ste osoba zapísaná v registri vyššieho územného celku (ďalej len VÚC)?

Chyba! Podľa „novely“ §99 ods. (5) Ak ministerstvo zistí, že osoba vykonáva činnosti, ktoré majú charakter odborných, obslužných, a ďalších činností podľa §16 až 18 bez zápisu do registra, uloží jej pokutu vo výške 35 000 € a zakáže jej výkon týchto činností.

Mnohé organizácie aj osoby, pre komplikovaný a byrokratický proces registrácie a získania finančného príspevku na pomoc takýmto osobám v rôznych druhoch sociálnych služieb, to robia nezištne a dobrovoľnícky. Majú byť zato potrestaní?

2. Ste neverejný poskytovateľ sociálnych služieb. Staráte sa v útulku o 80 bezdomovcov. Príslušný VÚC pod ktorého kompetencie spadáte si u Vás „objedná“ službu iba pre 17 bezdomovcov. T.j. štát vám vyfinancuje náklady iba na 17 z nich, ale..

Podľa § 9 ods. (3) Poskytovateľ sociálnej služby uvedenej v § 26,27,29,32,35 až 39 je povinný dodržiavať maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného odborného zamestnanca podľa prílohy č. 1...

Prečo mi štát, pod hrozbou sankcie, diktuje, že v útulku pri 80 bezdomovcoch musím mať zamestnaných 14 zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním príslušného odborného zamerania, keď mi financuje iba náklady na 17 bezdomovcov?

3. Váš príbuzný sa stane odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby a vy mu z „objektívnych“ dôvodov sami pomôcť neviete. Vo vašom blízkom okolí je zariadenie pre seniorov, ktoré prevádzkuje charita alebo iná N.O. a vy ho tam chcete umiestniť?

Podľa § 8 ods. (2) Obec v rozsahu svojej pôsobnosti fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na sociálnu službu,

a) poskytne sociálnu službu sama alebo prostredníctvom svojej organizačnej zložky, ktorú si vybrala fyzická osoba, ktorá žiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,

(t.j. ak má obec zariadenia pre seniorov, vybrať si môžete iba z obecných zariadení a musíte ísť tam)

b) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby prostredníctvom právnickej osoby, ktorú zriadila alebo založila na tento účel a ktorú si vybrala fyzická osoba, ktorá žiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,

(t.j. ak má obec právnickú osobu, ktorú zriadila na tento účel, vybrať si môžete iba z obecných právnických osôb a musíte ísť tam)

c) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby u iného verejného poskytovateľa sociálnej služby alebo u neverejného poskytovateľa sociálnej služby, ktorého si vybrala fyzická osoba, ktorá žiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby ak obec nemôže poskytnúť alebo zabezpečiť poskytovanie sociálnej služby podľa písmen a) alebo b).

(vyzerá to tak, že konečne môžete ísť do zariadenia ktoré ste si vybrali), ale nie je to celkom tak ...

Podľa § 75 ods. (2) Obec je povinná poskytovať finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby ... neverejnemu poskytovateľovi sociálnej služby ... , ak o zabezpečenie poskytovania tejto služby neverejného poskytovateľa tejto sociálnej služby **požiadala** obec ...

(t.j. ak neverejného poskytovateľa obec nepožiadala, neposkytne mu ani financie na prevádzku za túto službu a ak by ste napriek tomu chceli ísť do charity alebo inej N.O. budú od Vás požadovať vysokú úhradu, pretože obec im nedá financie na prevádzku)

V Arcidiecéznej charite sme o „objednanie“ si tejto služby žiadali viac ako 15 obcí, z ktorých máme dôchodcov v našich zariadeniach pre seniorov, alebo ľudia prejavili záujem prísť k nám. Okrem mesta Košice, ktoré si túto službu objednalo na limitovaný počet dôchodcov nás všetky obce odmietli so zdôvodnením nedostatku finančných prostriedkov.

4. Váš príbuzný sa stane odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby v stupni V. a VI. (podľa prílohy č.3 k zákonu č. 448/2008 Z. z.) a vy mu z „objektívnych“ dôvodov sami pomôcť neviete. Vo vašom blízkom okolí je zariadenie sociálnych služieb, ktoré prevádzkuje charita alebo iná N.O. a vy ho tam chcete umiestniť?

Podľa § 8 ods. (3) Vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na sociálnu službu,

a) zabezpečí poskytovanie sociálnej služby prostredníctvom právnickej osoby, ktorú zriadil alebo založil na tento účel, ktorú si vybrala fyzická osoba, ktorá žiada o uzatvorenie zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,

(t.j. musíte ísť do domova sociálnych služieb, ktorý zriadil alebo založil VÚC. Záleží iba na rozhodnutí úradníka VÚC, či Vás posunie aj ďalej k inému poskytovateľovi sociálnej služby)

V praxi sa to môže realizovať aj tak, že príslušný VÚC má niekde v odľahlej obci ďaleko od bydliska najbližších príbuzných domov sociálnych služieb o ktorý ľudia odkázaní na túto službu nejavia z rôznych dôvodov veľký záujem. Ak by odmietli tam ísť, potom ...

Podľa § 74 ods. (10) Ak poskytovateľ sociálnej služby, ktorého požiadala obec alebo vyšší územný celok o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby, predloží návrh zmluvy o poskytovaní sociálnej služby, ktorý je v súlade s týmto zákonom a fyzická osoba odmietne uzatvoriť túto zmluvu, povinnosť obce a vyššieho územného celku podľa § 8 ods. 2 a 3 sa považuje za splnenú.

Preto v praxi občania už posúdení, ktorým sa núkala služba v odľahlej obci kam ísť nechceli z rôznych dôvodov radšej nepožiadajú VÚC o návrh zmluvy a VÚC sa diví, že má tak veľa posúdených občanov, ale iba tak málo požiadalo o uzatvorenie zmluvy.

(neverejným poskytovateľom sociálnych služieb sa úmrtím občanov zariadenia sociálnych služieb vyprázdňujú a nové miesta si VÚC objednáva iba zriedkavo)

V Arcidiecéznej charite si VÚC Košice v roku 2009 objednal službu iba pre dvoch občanov posúdených podľa nového zákona a odkázaných na pomoc v domove sociálnych služieb. Ak si uvedomíme, že mesačný náklad na túto službu a jedného občana sa pohybuje na úrovni 600 € a viac, veľmi ľahko si domyslíme dopady týchto ustanovení na neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.

5. Výpočet výšky finančného príspevku na prevádzku, ktorý má obec alebo VÚC poskytnúť na prevádzku neverejným poskytovateľom sociálnej služby, má niekoľko nelogických postupov, uvedených v § 77, ktoré vedú k diskriminácii neverejných poskytovateľov sociálnych služieb z hľadiska rovnocenného prístupu k financiám v porovnateľných podmienkach. V § 77 ods. (1) až (4) sa určuje spôsob zistenia skutočných bežných výdavkov a skutočných príjmov z platenia úhrady za sociálnu službu. Problém nastáva v ods.(5) príslušného paragrafu, kde pri zisťovaní jednotkových nákladov sa zistené čísla zo zariadení sociálnych služieb obcí alebo VÚC podelia **kapacitou** zariadení porovnateľného druhu sociálnej služby obce alebo VÚC. Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb nesmú mať skutočné jednotkové náklady vyššie ako jednotkové náklady obcí alebo VÚC vypočítané na základe kapacity (t.j. bez ohľadu na obsadenosť a vyťaženosť kapacít zariadení obcí alebo VÚC). Ak ich majú vyššie, príspevok na prevádzku sa im kráti.

Predstavme si, že máme 2 zariadenia pre seniorov. Obidve majú rovnakú kapacitu 100 aj rovnaké náklady na prevádzku vo výške 720 000 €. Jeden patrí VÚC a druhý neverejnemu poskytovateľovi. VÚC má priemernú obsadenosť počas celého roku 70 a neverejný poskytovateľ 90 klientov. Úhrady od klientov má VÚC podľa všeobecne záväzného nariadenia (ďalej len VZN) 170 € mesačne a neverejný poskytovateľ 240 € mesačne (240 x 12 = 2880 € ročne). VÚC uhradí svojmu zariadeniu všetky náklady. Verejnemu poskytovateľovi vyráta priemerné náklady na jedného klienta podľa vzorca $720\,000 : 100 = 7200$ €. Od tejto sumy odráta ročnú úhradu, ktorú zaplatí klient neverejnemu poskytovateľovi 2880 €. Priemerný príspevok od VÚC tak bude činiť sumu 4320 €. Ak to vynásobíme počtom klientov 90 tak máme celkový príspevok od VÚC (4320×90) = 388800 €. Ak k tomu pridáme úhrady od klientov (2880×90) = 259200 €. Príjmy neverejného poskytovateľa teda budú $388800 + 259200 = 648000$ €. Ale jeho náklady sú 720000 €. Rozdiel teda vzniká nesprávnou metodikou, pretože VÚC ráta priemerné náklady z kapacity svojich zariadení a nie podľa priemernej obsadenosti svojich zariadení. Teda aj keď máme v tomto prípade vyššiu obsadenosť, celkovo nám

vychádza nižší finančný príspevok na prevádzku. Ak by sme to prepočítali v tomto príklade na rovnakú obsadenosť ako VÚC teda 70 klientov, vyšlo by nám ešte nižšie číslo.

Keď k tomu pridáme fakt, že priemerná kapacita zariadení VÚC je 100 a viac a u neverejných poskytovateľov bola doteraz orientácia na zariadenia rodinného typu t.j. zhruba do 40, znova neverejní poskytovatelia sa dostávajú do nevýhodného postavenia. Priemerné ukazovatele vo vysokokapacitných zariadeniach sú ďaleko nižšie, ako v zariadeniach s malou kapacitou. Zákon v § 61 ods. (7) hovorí: „Poskytovateľ sociálnej služby v zariadení uvedenom v § 34 až 40 s kapacitou nižšou ako 40 miest má prednosť pred poskytovaním sociálnej služby v zariadení s vyššou kapacitou“. Toto ustanovenie sa ďalej v tomto zákone neprejavilo ani v jednom paragrafe. Čiže má len deklaratívny charakter bez praktických dopadov.

Neverejní poskytovatelia nevedia nastaviť výšku úhrad od klientov v zariadeniach pre seniorov tak, aby sa nedostali do nevýhodného postavenia, ak majú dôchodcov z rôznych obcí, kde musia byť náklady na prevádzku všade rozdielne a aj výšky úhrad určené v každej obci podľa VZN budú v každej obci rozdielne.

6. Ďalšia diskriminácia, ktorá je schovaná v § 77 je v krátení príspevku na prevádzku neverejným poskytovateľom na základe nižších platieb od klientov. Vo väčšine zariadení sociálnych služieb v pôsobnosti obcí alebo VÚC sú úhrady klientov nižšie ako u neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Obce a VÚC si tieto nižšie úhrady mohli dovoliť, lebo všetky náklady vykryli zo svojich rozpočtov a zvyšovanie úhrad cez VZN nikdy nebolo dobrou politickou agendou (nie je to populárne). Následne § 77 ods. (8) hovorí, že príspevok na prevádzku neverejným poskytovateľom sa zníži o rozdiel medzi vyššími úhradami u neverejných a nižšími úhradami u verejných poskytovateľov sociálnych služieb. Neverejní poskytovatelia sociálnych služieb síce majú možnosť znížiť úhrady za sociálne služby u klientov, ale v praxi to znamená obrovský chaos a diskrimináciu klientov. Vychádzajme z toho, že náklady na jedného klienta mesačne sú 600 € a viac. Predstavme si chodbu, kde máme dôchodcov ubytovaných približne v rovnakých podmienkach v zariadení pre seniorov (bývalý domov dôchodcov):
 - 6.1. Prvých 10 dôchodcov tam bývalo už v roku 2008 a podľa doterajšieho cenníka za sociálne služby platili 250 €. Podľa prechodných ustanovení uvedených v § 106 ods. (18) finančný príspevok na prevádzku a odkázanosť po odpočítaní úhrady od občana (ktorá sa porovnáva s úhradou podľa VZN, ktorú platia občania v zariadeniach pre seniorov v obciach alebo VÚC) až do ich smrti alebo odchodu zabezpečuje neverejnému poskytovateľovi VÚC.
 - 6.2. Druhý dvaja sú z obce, ktorá nemá zariadenie pre seniorov a objednala si neverejného poskytovateľa na poskytovanie služieb t. j. uhradí mu náklady na prevádzku aj odkázanosť vo výške preukázanej poskytovateľom (ideálny stav) po odpočítaní úhrady od občana
 - 6.3. Ďalší je z obce, ktorá tvrdí, že nemá financie a službu si neobjednala, napriek tomu príbuzní sa o neho nevedeli postarať v domácom prostredí, preto sa rozhodli doplácať neverejnému poskytovateľovi to, čo nezaplatila obec. Sú to tzv.

samoplatcovia. Sú väčšinou na prechodnú dobu, lebo z dlhodobého hľadiska je to pre nich neudržateľné.

6.4. Ďalší dvaja sú z obce, ktorá má málo finančných prostriedkov, a viacero dôchodcov, na ktorých musí prispievať. Preto rozdelila finančné prostriedky na sociálnu oblasť rovnakým dielom všetkým, ktorí poskytujú sociálne služby pre dôchodcov z obce a vyčlenila na prevádzku pre neverejného poskytovateľa sumu vo výške 200 € mesačne na jedného dôchodcu. Ak sa neverejný poskytovateľ domáha príspevku aký mu zo zákona patrí, obec s ním nie je ochotná uzavrieť zmluvu z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.

6.5. Jeden z nich je zároveň dôchodca, ktorý má dôchodok iba 160 € a vzťahuje sa naňho ochrana príjmu podľa § 73 ods. (6) Prijímateľ sociálnej služby nie je povinný platiť úhradu za sociálnu službu, ak jeho príjem je nižší alebo sa rovná sume ustanovenej v odsekoch 1 až 5, a to v závislosti od druhu a formy sociálnej služby, ak tento zákon neustanovuje inak.

Priemerná úhrada od dôchodcov porovnateľnej služby vo VÚC je zhruba 170 € na dôchodcu.

V akej výške by mali byť úhrady dôchodcov za poskytnuté služby? Môžeme si to ilustrovať na dvoch prístupoch:

1)) Neverejný poskytovateľ sa voči dôchodcom rozhodne zachovať trhovo a ponechá doterajšiu úhradu vo výške 250 €:

6.1. Prvých 10 dôchodcov bude platiť po 250 € - tak ako doteraz. Od VÚC dostane na každého dôchodcu menej o rozdiel medzi úhradou podľa VZN a 250 € ($250 - 170 = 80$) t.j. na každého dôchodcu dostane od VÚC **menej o 80 € mesačne**

6.2. V tomto prípade finančný príspevok od obce bude 350 € a úhrada od klienta 250 €, čo znamená že budú náklady na dôchodcu vykryté v plnej výške

6.3. Samoplatca musí uhradiť plnú výšku nákladov t.j. 600 €

6.4. Prvý z obce bude platiť úhradu 250 €, ale obec bude prispievať iba 200 € t.j. poskytovateľovi bude **chýbať do vykrytia nákladov 150 €**

6.5. Na druhého dôchodcu z obce, keďže má dôchodok len 160 € sa vzťahuje ochrana príjmu podľa § 73 ods. 2 a 5, a poskytovateľ mu musí vrátiť 20% sumy životného minima, teda 37,04 €. Jeho úhrada teda bude 122,96 € ($160 - 37,04$). Obec prispeje iba 200 €. Poskytovateľovi bude teda do vykrytia **nákladov chýbať 277,04 €** ($600 - 122,96 - 200$).

2)) Ak by neverejný poskytovateľ prispôsobil platby dôchodcov platbám vo VÚC, tie by mu mali vykryť všetky náklady u dôchodcov v bode 6.1., ale chýbalo by mu u všetkých ostatných dôchodcov od obcí na vykrytie nákladov oveľa viac.

3)) Ak by sa neverejný poskytovateľ rozhodol vyberať úhrady podľa toho, koľko mu chýba na vykrytie nákladov na klienta, vznikli by u dôchodcov neskutočné rozdiely pri úhradách za tie isté služby. Ak poskytne sociálnu službu obec alebo VÚC pre inú obec, podľa § 71 ods. (6) obec vykryva inej obci všetky náklady bez obmedzení a prekážok, ktoré sa ukladajú neverejným poskytovateľom sociálnych služieb. Pri bode 6.5. sa strata neverejných poskytovateľov nedá vykryť vôbec.

V praxi môžu nastať rôzne kombinácie, ale každá z nich vedie k diskriminácii buď klienta alebo neverejného poskytovateľa sociálnych služieb. V kombinácii

s neobjednaním si služieb, hrozbou vysokých sankcií za nedodržanie prísnych noriem kvality aj tam, kde štát nemá objednanú plnú kapacitu to znamená postupný zánik neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.

7. Zaujímavé je aj riešenie povinného zostatku príjmu u prijímateľa sociálnej služby. Celé ustanovenie § 74 je postavené na práve dôchodcu na minimálny zostatok príjmu. U verejného poskytovateľa sociálnych služieb to môže byť v poriadku, pretože sa to uhrádza z verejných zdrojov. Ak si to štát zafinancuje, ako verejný záujem, má nato vyčleniť aj verejné prostriedky pre neverejných poskytovateľov, aby to nemuseli hradiť z vlastných zdrojov. V § 74 ods. 18 „novely“ sa zafinancovala hodnota majetku 39 833 €, od ktorej sa prijímateľovi nemusí vracať 20% životného minima. Ak by sme sa vrátili k prípadu, ktorý popisujem v bode 6.1., a tento dôchodca by mal na bežnom účte sumu napríklad 39 832 €. Nastane absurdný stav. Poskytovateľ má stratu z poskytovania sociálnej služby tomuto klientovi, klient má na osobnom účte 39832 € a keďže má nízky dôchodok, poskytovateľ mu musí každý mesiac vrátiť 20% životného minima.

***Paradoxy spracoval Ing. Cyril Korpesio, regionálny koordinátor APSS v SR pre
Košický samosprávny kraj***